

Dijital Vatandaşlık Ölçeği'nin Türkçe 'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*

Cahit Erdem¹ *, Mehmet Koçyiğit¹

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi

*Sorumlu yazar: cerdem@aku.edu.tr

Özet

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler bireylerin yaşam biçimlerini de değiştirmiştir. Bireyler bu teknolojilerin kullanıma sunduğu dijital araç ve platformları hayatlarının merkezine almışlar ve bu teknolojiler artık özellikle de genç yetişkinler için vazgeçilmez bir hale gelmiştir. Bilgi iletişim teknolojilerinin bireylerin hayatına kattığı avantajların yanı sıra birtakım riskler de barındırdığı bir gerçektir. Bu nedenle bireylerin dijital teknolojilerden en iyi şekilde faydalanması, risklerinden korunması, bu teknolojiler ile sosyal hayata katılabilmesi için yeni becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bir diğer ifade ile, bireylerin yeni yüzyılda etkin vatandaş olabilmeleri için dijital vatandaş olmaları gerekmektedir. Dijital vatandaşlık teknoloji kullanımı açısından teknik uygulama, iletişim, eğitim, erişim, ticaret, sorumluluk, haklar, güvenlik ve kendini koruma alanlarında davranış normları olarak tanımlanabilir (Ribble, Bailey ve Ross, 2004). Dijital vatandaşlık şu boyutları içeren bir üst beceri olarak değerlendirilmektedir: dijital etik, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital erişim, dijital ticaret, dijital hukuk, dijital güvenlik, dijital hak ve sorumluluk ve dijital sağlık (Ribble, 2007). Bireylerin dijital vatandaşlık düzeylerini belirlemek, eksik olunan alanlarda çalışmalar yapmak 21. Yüzyıl becerileri ile donanmış bireyler yetiştirmeyi hedefleyen eğitim politikaları bağlamında önem taşımaktadır. Bu amaçla ulusal ve uluslararası alanyazında çeşitli ölçekler geliştirilmiştir. Türkiye bağlamında bu ölçeklerin bir kısmının ortaokul öğrencileri, öğretmen adayları gibi sınırlı gruplara yönelik olduğu, bir kısmının ise çeşitli dersler ile ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Choi, Glassman & Cristol (2017) daha önce geliştirilen ölçeklerin çevrimiçi ortamlara aktarılmış, kültürel olarak tanımlanmış davranışlara odaklandıkları ve psikolojik ve sosyolojik teorik altyapılarının yeterli olmadığı gibi sınırlılıklar taşıdıklarını ifade etmişler ve Feenberg'in teknolojiye eleştirel yaklaşımı, Castells'in ağ toplumu ve eğitim süreçlerine açık kaynak yaklaşımı olmak üzere üç teorik çerçeveye dayanan bir dijital vatandaşlık ölçeği geliştirmişlerdir. Söz konusu ölçek Likert tipinde geliştirilmiş ve internette politik aktivizm, teknik beceriler, yerel/küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve sosyal ağlarda etkenlik faktörleri altında toplanmış 26 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışmada ise bu ölçeğin Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. İlgili araştırmacılardan ölçek uyarlama için izin alındıktan sonra ölçek iki dile de hâkim 3 uzman tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiştir. 2 uzman tarafından tersine çeviri işlemi yapılmıştır. Dil uzmanları tarafından kararlaştırılan ortak form hem dil yeterliği hem de alan uzmanlığı olan bir uzmana gönderilmiştir. İlgili uzmanın düzeltmeleri sonrasında ölçek iki Türkçe uzmanına gönderilmiştir. Yazım, ifade, anlatım vb. yönlerden ilgili düzeltmeler de tamamlandıktan sonra ölçeğin uygulanması için ilgili üniversiteden etik kurulu izni alınmıştır. Ölçeğin dil eşdeğerliği geçerliğini belirlemek için bir devlet üniversitesinin İngilizce

öğretmenliği bölümünde okuyan 3. Sınıf öğrencilerine 3 hafta arayla ölçeğin Türkçe ve İngilizce formları uygulanmıştır. İki ölçüm kapsamında boyutlar ve ölçek geneli için korelasyonlar .61 ile .78 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p < .01$). Daha sonra ölçeğin farklı örneklemelerde işlevliliğini de ortaya koyabilmek için, 7 farklı üniversitede öğrenim gören 272 öğrenciden elde edilen veriler ile ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği sınanmıştır. Yapı geçerliliğini test etmek için gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi neticesinde 8 madde ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan analizler sonucunda maddelerin madde toplam korelasyon değerlerinin .30'un üzerinde olduğu, ölçeğin uyum indekslerinin orta uyum ve mükemmel uyum arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini ortaya koymak için yapılan iç tutarlık testi sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri .87 olarak ve faktörlerin Cronbach Alpha değerleri ise sırasıyla .86, .93, .83, .80 ve .73 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda beş faktör altında toplanan 18 maddelik Dijital Vatandaşlık Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ortaya koyulmuştur. *Bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen 18.KARİYER.263 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Vatandaşlık, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik

Adaptation of Digital Citizenship Scale to Turkish Language: Validity and Reliability Study*

Abstract

The advancements seen in the information and communication technologies in the recent years have also transformed individuals' life styles. People have now adopted the digital tools and platforms offered by these technologies and they are now an indispensable part of people, particularly young adults. Beside the advantages enabled by these information and communication technologies, it is a well-accepted fact that they also accommodate a set of risks. Therefore, new skills are needed for individuals to make the best use of digital technologies, protect from risks and participate in the social life through these technologies. In other words, becoming an active citizen in the new century requires to be digital citizens. Digital citizenship can be defined as behavior norms regarding technology use in the areas of technical practice, communication, education, access, commerce, responsibility, rights, safety and self-protection (Rible, Bailey & Ross, 2004). Digital citizenship can be regarded as a higher skill comprising these elements: digital ethics, digital communication, digital literacy, digital access, digital commerce, digital law, digital safety, digital rights and responsibilities and digital health (Ribble, 2007). Identifying individuals' levels of digital citizenship and designing interventions in the areas of deficiencies are quite significant in the context of education policies aiming raising generations that are equipped with twenty first century skills. There are various scales of digital citizenship with this aim in the national and international literature. In the context of Turkey, it is observed that some of these scales address limited audience such as secondary school students or pre-service teacher while some others are related to some certain courses. Choi, Glassman & Cristol (2017) argue that

previous scales have some limitations such that they focus on culturally defined behaviors that are transferred to online environments and they do not have psychological and sociological theoretical underpinnings. They, therefore, developed a digital citizenship scale based on three theoretical frameworks which are Feenberg's critical approach to technology, Castell's ideas of a networked society and open source approach to educative process. This scale is a Likert-type scale and consists of 26 items gathered under the factors of internet political activism, technical skills, local/global awareness, critical perspective and networking agency. In the current study, it is aimed to adapt the scale to Turkish and carry out validity and reliability analyses. After receiving permission from the researchers, the scale was translated to Turkish by three specialists separately who have mastery in both languages. 2 specialists back translated it to English. The scale form agreed by language specialist was then sent to another specialist who had both language proficiency and content expertise. After some revisions, the scale was examined by two Turkish language specialists. After revisions of spelling, punctuation and expression, ethical committee approval was obtained from the university where the data would be collected. In order to reveal the language equivalency of the scale, Turkish and English versions of the scale was applied to junior students studying at English language teaching department at a state university with an interval of three weeks. The correlations of factors and total of the two measurements were found statistically significant at levels varying between .61 and .78 ($p < .01$). The validity and reliability of the adaptation was tested with the data obtained from 272 university students from 7 different universities, in order to reveal the operability of the scale in different contexts. 8 items were omitted from the scale in the confirmatory factor analysis to test the construct validity. The analyses also reveal that item-total correlations of the items are above .30, the fit indices of the scale vary between medium and perfect fit levels. The internal consistency test for the reliability of the scale puts forth that Cronbach Alpha coefficient is .87 for the total scale and the coefficient for the factors are .86, .93, .83, .80 and .73 respectively. The analyses prove a valid and reliable digital citizenship scale consisting of 18 items gathered under five factors. This study is supported by the project numbered 18.KARIYER.263 accepted by Afyon Kocatepe University Scientific Research Projects Committee.

Keywords: Digital Citizenship, Scale Adaptation, Validity, Reliability